

*Het Rusland van fotograaf
Carl de Keyzer*

HOMO SOVIETICUS

Door iets te verbloemen en mooier voor te stellen dan het is, kun je een tegengesteld effect bereiken. De Belgische fotograaf Carl de Keyzer tracht dat in zijn werk aan te tonen. Hij trok ervoor naar India en Azië. In Rusland herontdekte hij het sociaal realisme in de fotografie.

FOTOGRAFIE CARL DE KEYZER

Op deze plek in Jerevan in Armenië kwamen verzetsleiders samen voor betogingen tegen de Russen. Hier wordt ook gezwommen en aan yoga gedaan.

On drie jaar tijd reisde de Belgische fotograaf Carl de Keyzer twaalf maal als toerist naar Rusland. Hij fotografeerde de Sovjetburgers van de Oostzee tot diep in Azië. De Keyzer (30) wiens werk werd bekroond met onder andere de Hasselbladprijs van België en de Grand Prix de Fribourg kon er zijn reizen mee bekostigen. Al eerder maakte hij reisreportages naar India.

Vanwaar die belangstelling voor Rusland?

"Het is eigenlijk om dezelfde reden waarom ik ook in India terecht kwam. Het onbekende trok me aan en natuurlijk een beetje het avontuur hê. Alhoewel het vrij goed te bereizen is, is het, zeker voor toeristen, ondoordringbaar. Je krijgt nooit tijd genoeg om contacten te leggen, omdat je niet lang in een stad kunt verblijven. Rusland lijkt een Europees land maar dan dertig jaar terug. De sfeer is er vrij uniek. Er is echter een bijna onoverkomelijk probleem. Praktisch niemand daar spreekt Engels. Visueel is het overigens niet zo aantrekkelijk. Het is strak en koel. De meeste steden zijn sterk geurbaniseerd met eindeloze rijen sombere flatgebouwen. Maar je moet toch van een standpunt uitgaan, een vertrekidee hebben. Dat betekent dat je bekend moet zijn met de gewoontes en de politiek van het land. In Rusland is het van belang te weten hoe zo'n politiek systeem in de prak-

Op een marktplein te Kishinev in Moldavië is een arbeider bezig met het restaureren van een paviljoentje van een Coöperatie.

Zonnebadende vrouwen in Sochi aan de Zwarte Zee. De streek wordt wel de Riviera van Rusland genoemd.

Een doorkijkje op een gedeelte van de 20 kilometer lange stoet ter herdenking van de Oktober Revolutie van 1917 in Moskou.

Op de bevroren Finse Golf beschermen vissende mannen zich met plastic zakken tegen de snerpande kou van -35 graden.

tijk werkt. Het bepaalt voor een groot deel de sociale gedragingen van mensen.

Toen ik dat ontzaglijk grote land voor het eerst bezocht, zette iedereen het onmiddellijk op een lopen als ik mijn camera pakte. Ze leven daar nog steeds in een soort van Koude Oorlog. Natuurlijk is er de laatste jaren veel veranderd door de Glasnost, de openheid. Vooral in de grote steden kijken de mensen optimistisch tegen de vernieuwingen aan. Er heerst daar soms een euforie, een uitgelaten stemming, die al te naïef aandoet. In afgelegen streken echter, zoals bijvoorbeeld in Siberië, lijkt het bij wijze van spreken nog pas 1946. De argwaan vooral tegenover vreemdelingen is er sterk voelbaar. Ik fotografeerde op een keer spelende kinderen op een plein binnen een gebouwencomplex. Opeens ging er op de derde verdieping een raam open en begon een vrouw luidkeels 'propaganda, propaganda!' te roepen. Nog meer vensters werden geopend en de mensen begonnen me uit te schelden. Zelfs de kinderen werden angstig. Daar schrik je wel even van. Je komt er met de beste bedoelingen en dan wordt er zo vreemd op je gereageerd als gevolg van een soort *brainwashing*."

De Keyzer heeft zich niet beperkt tot het Europese gedeelte. Hij bezocht ook meer Aziatische gebieden als Armenië en Oezbekistan ten einde de invloed te peilen die het communisme ►

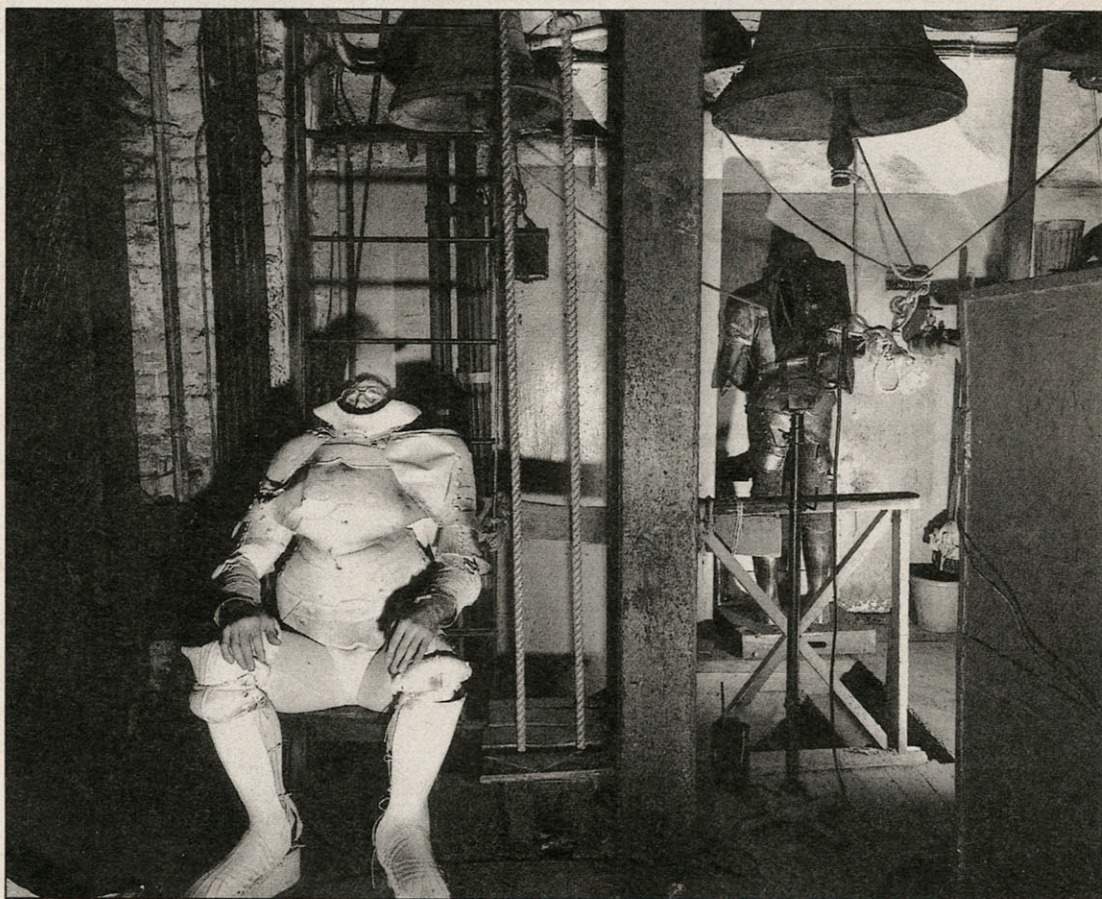
op die heel andere culturen heeft gehad. De verkiezingen in Litouwen volgde hij op de voet, hij was in Georgië na de onlusten en trok door het gebied van de aardbevingen in Armenië.

"In mijn onderwerpkeuze probeer ik altijd te zoeken naar de diepere betekenis achter de dingen. In het Armeense Spitak, een van de steden die volledig plat liggen, maakte ik een foto van puinruimende soldaten. Op dezelfde wijze en onder dezelfde belichting als de Russische pers het doet. Een foto waar de heroïek vanaf druïpt en die zo in de Pravda kan. Heel wat mensen vatten die manier van fotograferen in eerste instantie verkeerd op of begrepen het niet. Want het klopt eigenlijk niet, wanneer militairen alleen bij officiële gebouwen de helpende hand toesteken. De grootste troep moet door de bevolking zelf geruimd worden. In mijn werk gaat het echter om de dubbele bodem. Door iets te verbloemen of mooier voor te stellen dan het is, kan je een tegengesteld effect bereiken. Bovendien vind ik het een mooie stijl van fotograferen.

In Rusland heb ik trouwens veel met flits gewerkt. Met flitslicht verkrijg je een effect waarbij je dichterbij dat Russische sociaal realisme kan komen of zo je wilt de cinematografie van de jaren vijftig. Je waant je er soms heel wat jaren terug in de geschiedenis. Ondanks de vernieuwingen, de grote veranderingen die er plaats vinden, zal de invloed die het politieke systeem daar op de mensen

Zondags rijdt bij de Hermitage in Leningrad deze koets rond. Het is een kopie waarin Tsaar Peter de Grote heeft gereden.

Mannen die als decorstuk fungeren bij de uitvoering van de opera Don Juan in afwachting van hun optreden achter de coulissen.

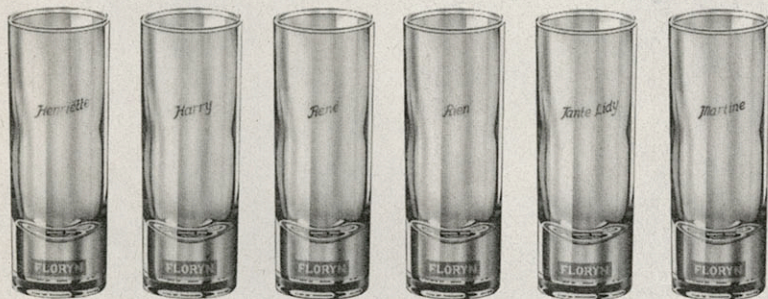

Na het huwelijk laten bruidsparen zich fotograferen op mooie lokaties in de stad. En drinken er met familie een fles champagne.

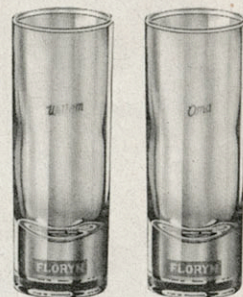
heeft nog lang merkbaar zijn. Ik denk dat het ingehouden optreden van veel Russen iets te maken heeft met de Homo Sovieticus, de gemeenschapsrus. De Rus die het collectieve in stand wil houden en in het openbaar zijn individuele mening niet durft te zeggen om het algemeen belang niet te schaden." ●

TEKST: PAUL BOOGERS

Het fotoproject "USSR/1989/CCCP" is van 10 t/m 29 november te zien in het Cannon Image Centre, Leidsestraat 79, Amsterdam. Als boek verkrijgbaar onder de titel Homo Sovieticus. Uitg. SDU.

Spaar nu bij Floryn voor een uniek Floryn - borrelglas. Een stijlvol glaasje met inscriptie van uw eigen naam, of misschien wel met de naam van een vriend of vriendin. Met 3 streepjescodes (te vinden op het etiket van elke literfles Floryn genever, vieux en citroen brandewijn), kunt u al over

SPAAR VOOR EEN FLORYN BORRELGLAS MET INSCRIPTIE VAN UW EIGEN NAAM !

een origineel Floryn-borrelglas beschikken. Dus wie van Floryn houdt (wie niet) haalt snel de spaarkaart bij de slijter en nipt binnenkort van een heel persoonlijk glaasje! Deze spaaractie loopt tot 1 maart 1990

HA FIJN, HA FIJN... EEN BORREL VAN FLORYN

FLORYN

